

СЕКЦІЯ 1

Національний та міжнародний досвід і напрями розвитку бухгалтерського обліку як науки та практичної діяльності

УДК 657

О. В. Фоміна, д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри обліку та оподаткування

О. М. Кияшко, канд. екон. наук, доцент кафедри обліку та оподаткування

Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна

ЕВОЛЮЦІЙНІ НАБЛИЖЕННЯ МСФЗ ТА USA GAAP ЩОДО ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Ключові слова: МСФЗ, USA GAAP, фінансові інструменти.

Регламентация об'єктів обліку на міжнародному рівні зазначена в МСФЗ та USA GAAP. Постійне удосконалення цих документів спонукало і FASB, і IASB створювати глобальні проекти у сфері діяльності з фінансовими інструментами. З публікацією МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» у липні 2014 року IASB завершив свій проект із заміни класифікації та вимірювання, а також настанови щодо знецінення фінансових інструментів.

У січні 2016 року FASB видав його нові вказівки щодо визнання та вимірювання, які отримали назву «Оновлення стандартів бухгалтерського обліку 2016-01», де зустрічається згадування «Фінансові інструменти – загалом: визнання та оцінка фінансових показників», а також «Активи та фінансові зобов'язання», а в червні 2016 року FASB видав свої нові рекомендації щодо зменшення корисності під назвою «Оновлення стандартів бухгалтерського обліку 2016-13», в яких є продовження регламентації вимог щодо фінансових інструментів – «Фінансові Інструменти – кредитні втрати (тема 326)» [2], де враховані зміни для нової класифікації та вимірювання. Створені рекомендації діють як для USA GAAP, так і МСФЗ з 1 січня 2018 року всі подібності та відмінності детально висвітлюються в цьому розділі. Нове керівництво щодо знецінення фінансових інструментів відповідно до ASC 326 [2] ще не діє для USA GAAP, тоді як настанови щодо зменшення корисності, окреслені оновленим МСФЗ 9, набувають чинності з 1 січня 2018 року в цьому розділі порівнюється поточне керівництво USA GAAP (до ASC 326) з новими рекомендаціями щодо знецінення фінансових інструментів відповідно до МСФЗ 9 [1; 2]. Відповідно до USA GAAP різні спеціалізовані висловлювання дають рекомендації для класифікації фінансових активів. На відміну від USA GAAP, МСФЗ 9 містить усі вказівки щодо класифікації та оцінки фінансових активів, і не передбачає будь-яких галузевих особливостей. Врахування галузевих особливостей, на наш погляд, є логічним і вимагає створення додаткових методологічних рекомендацій, оскільки застосування різних галузевих методик можуть сприяти виникненню різниці в вимірюванні.

Згідно з МСФЗ 9 інвестиції в інструменти власного капіталу оцінюються за справедливою вартістю прибуток або збиток (FVTPL) (з безповоротним варіантом вимірювання цих інструментів за справедливою вартістю за рахунок іншого сукупного доходу (FVOCI) без наступних змін у прибуток чи збиток). Відповідно до USA GAAP, інвестиції в інструменти власного капіталу зазвичай вимірюються на FVTPL, з альтернативним варіантом вимірювання власного капіталу інвестиції без чітко визначеної справедливої вартості [1].

Згідно з МСФЗ 9 інвестиції в боргові інструменти оцінюються за: 1) амортизованою вартістю, 2) FVOCI (з подальшою можливістю змін із прибутку чи збитку) або 3) FVTPL, застосування зазначених моделей залежить від бізнес-моделі організації управління активами та грошовими потоками, як характерних інструментів. Відповідно до USA GAAP, правова форма боргового інструменту насамперед є провідною класифікаційною ознакою. Наприклад, боргові інструменти, доступні для продажу, якщо вони є цінними паперами в юридичній формі, переважно відображаються за справедливою вартістю, навіть якщо немає активного ринку для торгівлі цінними паперами [1].

МСФЗ оцінюють припинення визнання фінансових активів. Ці відмінності можуть мати суттєвий вплив на різноманітні операції, такі як збереження активів та факторингові опе-

рації. МСФЗ акцентує увагу на питанні, чи здійснюється контроль над активом, який було передано. USA GAAP зосереджується на тому, чи суб'єкт господарювання передав контроль над реалізованим активом і чи це «законно» підтверджено навіть у випадку банкрутства або отримання права передачі.

Узагальнюючи короткий аналіз наведених зміни в процесі конвергенції МСФЗ та USA GAAP, а також, враховуючи неодноразовість їх часових впроваджень, що викликають різниці у відображенні складових фінансових інструментів, хотілося звернути увагу й на відмінність у підходах цих документів. Дуже схоже, що вказівки, зазначені у USA GAAP, – це модель понесених збитків, тоді як керівництво МСФЗ 9 – модель очікуваних витрат.

Список використаних джерел: 1. МСФЗ 9 «Фінансові інструменти». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_016. 2. ASC 326 Financial Instruments Credit Losses. URL: https://www.researchgate.net/publication/331624995_ASC_326_Financial_Instruments-Credit_Losses.

УДК 657.21

Н. В. Якименко-Терещенко, д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри економічного аналізу та обліку

П. С. Рябініна, магістрантка кафедри економічного аналізу та обліку

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», м. Харків, Україна

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Ключові слова: облік, дебіторська заборгованість, факторинг, резерв сумнівних боргів.

Однією з найважливіших та найбільш досліджуваних ділянок бухгалтерської роботи є облік дебіторської заборгованості. Однак у наш час є багато проблемних питань щодо відображення її обліку. До них належать:

- недостатня розробленість методичних підходів до класифікації та оцінки дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги;
- неможливість отримання інформації про дебіторську заборгованість у обсязі й вигляді, достатньому для виконання аналізу розрахунків підприємства з покупцями;
- непристосованість та неефективність методів визначення резерву сумнівних боргів відповідно до П(С)БО 10;
- недостатня розробленість плану рахунків бухгалтерського обліку та інструкції щодо його застосування з обліку розрахунків з покупцями та замовниками;
- неефективно організований внутрішній контроль дебіторської заборгованості на підприємствах;
- нерозвиненість форм рефінансування для ефективного управління дебіторською заборгованістю.

Тому виникає необхідність у розробленні деяких заходів щодо удосконалення обліку розрахунків із покупцями та власне дебіторської заборгованості [1].

З метою вирішення проблем та вдосконалення обліку дебіторської заборгованості зазвичай у науковій літературі пропонують такі заходи [2-4]:

1) використовувати метод нарахування резерву сумнівних боргів на підставі класифікації дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги за строками непогашення (до 3, 6 і 12 місяців);

2) використовувати метод розрахунку з покупцями, який широко застосовується у країнах із розвинутими ринковими відносинами, – метод надання знижок за дострокової оплати;

3) створювати резерв сумнівних боргів за результатами інвентаризації дебіторської заборгованості наприкінці року перед складанням звітності, а використовувати його протягом звітного року. Резерв сумнівних боргів варто формувати в розрізі кожного боржника, за термінами непогашення дебіторської заборгованості та залежно від розмірів підприємства й обсягів діяльності. Це дасть змогу отримувати інформацію про суми дебіторської заборгованості, яка визнана сумнівною; про суми списаної дебіторської заборгованості в межах та понад резерв сумнівних боргів; про суми заборгованості, що раніше була визнана безнадійною;